

Asia: VN/27452/2020

Viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien kokemukset julkisuuslain toimivuuteen ja julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyen

Lausunnonantajan lausunto

1. Toteutuuko julkisuusperiaate asianmukaisella tavalla? Jos ei, niin mitkä ovat nähdäksenne toteutumisen keskeisimmät esteet?

Julkisuusperiaate toteutuu asianmukaisesti.

Saa kuitenkin olla tarkkana erilaisten pyyntöjen luokittelussa julkisuus- ja tietosuojasäännösten edellyttämällä tavalla. Osaamisen jatkuvaan kehittämisen ja ylläpitoon panostettava.

2. Liittyykö julkisuuslain säännösten käytännön toimivuuteen (esim. asiakirjan käsite, asiakirjan julkiseksi tulemisen ajankohta) haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa tarkemmin millaisia?

-

3. Oletteko havainneet julkisuuslain yksittäisissä säännöksissä tai rakenteessa epäselvyyttä tai tulkinnanvaraisuutta, jotka vaikeuttavat olennaisesti säännösten soveltamista? Nimetkää ongelmia aiheuttavat lainkohdat ja kuvatkaa havaintoa tarkemmin.

-

4. Ovatko digitalisaatio, muuttuneet tiedonkäsittelytavat tai muut muutoksettoimintaympäristössä aiheuttaneet haasteita julkisuuslain soveltamisessa tai julkisuusperiaatteen toteutumisessa? Jos ovat, niin kuvatkaa näitä muutoksia ja sitä, miten ne vaikuttavat lain soveltamiseen?

Asiakirjajulkisuuteen liittyvän asiakirjan käsite. Olisiko asiakirjan sijasta parempi puhua vain tiedosta tai tietosisällöstä sen muodostamis- ja tallennustavasta riippumatta? Avainsanojen pitäisi olla helppotajuisia, yleiskielisiä sanoja, jotka mahdollisimman hyvin kuvaavat niitä käsitteitä, joita termeillä on tarkoitus ilmaista. (Sisältöjulkisuus, diaarijulkisuus, käsittelyjulkisuus ja ratkaisujulkisuus.)

5. Liittyykö julkisuuslain ja henkilötietojen suoja koskevien sekä niitä yhteensovittavien (JulKL 16.3 §) säännösten tulkittamiseen mielestänne haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa kokemaanne epäselvyyttä tai epäkohtaa mahdollisimman tarkasti.

Lain sanamuoto kaipaisi tarkastusta vastaamaan paremmin soveltamistodellisuutta. Vaikea ymmärtää, missä menee erityisedellytysten piiriin kuuluvan henkilötietoluovutuksen ja tavanomaisen asiakirjaluovutuksen raja. Hyvin työlästä selvittää asiaa erillislainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöstä.

6. Oletteko havainneet tiedon pyytäjien oikeusturvaan tai noudatettaviin menettelysäännöksiin liittyviä epäkohtia? Kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Maallikkopyytäjät eivät välttämättä osaa vastata pyyntöä koskevaan täydennyskehotukseen lain edellytysten valossa riittävän kattavasti. Osaamisvajetta voi olla myös luovuttajapäässä siten, ettei syvällisempään neuvontaan ole uskallusta saati aikaakaan. Näin ollen julkisuusperiaatteen toteutuminen käytännössä voi joissakin tapauksissa vaarantua.

7. Minkälaisia toimia organisaationne jokapäiväisessä työssä on tehty julkisuusperiaatteen tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi?

Viestintäsuunnitelman pitäminen henkilöstön saatavilla ja nimetty vastuhenkilö. Lain tai soveltamiskäytäntöjen muutoksista viestintä, ja koulutusta tarvittaessa. Hovioikeuspiirin laatuhankeen parissa laadittujen julkisuus- ja tietosuoja-aineistojen hyödyntämisestä muistuttaminen.

8. Koetteko, että julkisuusperiaatteen toteuttaminen ja julkisuuslain toimeenpano on resursoitu organisaatiossanne riittävällä tavalla? Onko organisaatiossanne riittävä ja ajantasainen osaaminen lain soveltamisesta?

Paremminkin voisi olla.

Viraston toimialan julkisuus- ja tietosuojaprosessien kuvaus sekä työprosessipäivitykset niiltä osin voisivat olla keskusvirastojohtoista ja osana hallinnon keskittämistä näiltä osin (TIV, vireillä ns. keskittämiselvityshanke).

Voisiko siitä säätää lailla?

Käytännön toteutus asiakaspalveluineen jäisi itse virastolle (ja virkamies vastaisi virheistään tietysti). Lainkäyttöasiana käsiteltävissä asioissa tietysti prosessi kokonaisuudessaan jäisi ko. yksittäisen virkamiehen tai kokoonpanon vastuulle.

9. Mitkä ovat julkisuuslain kiireisimmät muutostarpeet? Mainitkaa enintään kolme tärkeintä.

- asiakirjan käsite
- olisi myös paikallaan säätää selkokielineen yleissäännös julkisuus- ja tietosuojasäännösten yhteensovittamisesta
- keskitetty julkisuus- ja tietosuoja-asioiden johtamis- ja kehittämisvastuu keskusvirastolle?

10. Muut mahdolliset kommentit ja toiveet, joita haluatte välittää työryhmälle julkisuuslain ajantasaistamistyössä huomioon otettavaksi.

-

Juntunen Heikki
Kainuun kärjäoikeus